

Ekologická krize včera a dnes

Proč demonstrovali tehdy
a proč demonstrují dnes?

Co budeme sledovat

Cílem této lekce je vypátrat, proč lidé demonstrovali v roce 1989 a proč demonstrují v současnosti. Pomocí zkoumání fotografií a práce se svědectvím pamětníků chceme zjistit, jak se proměnily důvody, proč lidé demonstrují. Na závěr si žáci zkusí vytvořit vlastní heslo na transparent.

Co je naším cílem

- porovnat dva důvody, proč lidé demonstrovali v roce 1989 a proč demonstrují dnes;
- vytvořit heslo na transparent, které by mohli mít lidé na demonstracích.

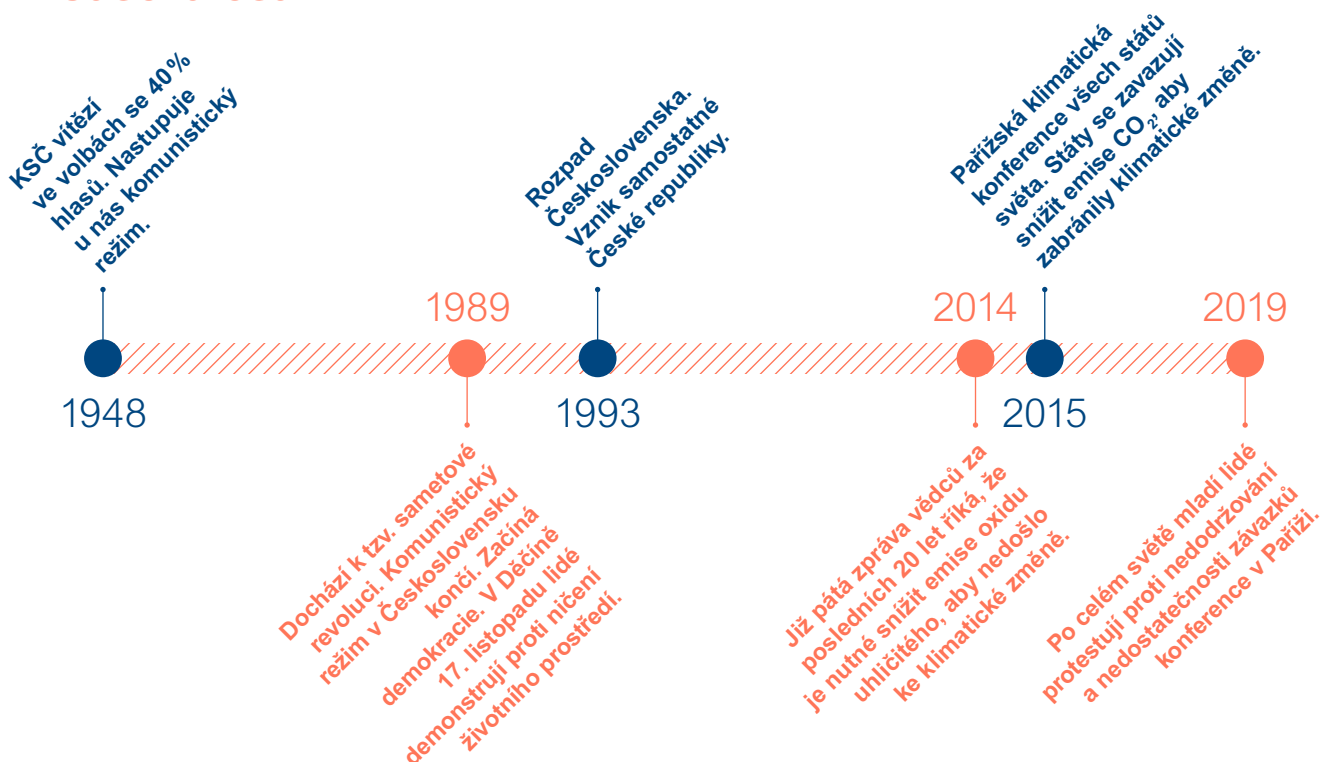
Jméno a příjmení: .....

dejepisplus.npi.cz

Co se může hodit

Časová osa

Slovníček

Fosilní paliva – uhlí, ropa a zemní plyn tvoří základní zdroj energie pro naši civilizaci. Jejich spalováním vzniká tzv. „skleníkový efekt“, který způsobuje změnu klimatu (oteplování)

Kolektivizace – soukromí zemědělci byli komunistickým režimem zbaveni půdy a zařazeni do společného hospodářství

Komunistická strana Československa – KSC – strana vládnoucí během komunistické diktatury 1948–1989

Meliorace – odvodňování polí trubkami za účelem větší produkce a výnosu

Narovnávání řek – v důsledku odtéká z krajiny voda rychleji

Zdroje

1, 2

Svědectví Bedřicha Moldana a Miroslavy Pěčkové

Proč demonstrovali tehdy a proč demonstrují dnes?

Bedřich Moldan (*15. srpna 1935, Praha) je český geochemik, ekolog, publicista a politik. Uznávaný odborník v oblasti životního prostředí. Po sametové revoluci v roce 1989 působil i jako první československý (a český) ministr životního prostředí. Aktivně bojoval proti ničení přírody během komunistického režimu a v současnosti se zasazuje za opatření proti klimatické krizi.

Miroslava Pěčková (*10. ledna 1942, Ostrava). Vyrůstala a celý život prožila ve čtvrti Radvanice. Otec byl automechanik, matka prodavačka. V 50. letech sledovala v Ostravě budování Nové huti Klementa Gottwalda a extrémně špatný vliv jejího provozu na životní prostředí. Vystudovala pedagogický institut a dojížděla učit do Orlové na Karvinsku.

Přečtěte si výpovědi pamětníků a následně přiřaďte čísla 1–8 k výpovědím Bedřicha Moldana a Miroslavy Pěčkové podle tabulky níže. Pozor – některá čísla mohou patřit pod obojí výpovědi.

1. období 1948–1989: období tzv. komunistického režimu v Československu
2. období po roce 1989: liberální demokracie a globální kapitalismus
3. vysoká prašnost způsobená těžkým průmyslem
4. lidská činnost způsobuje oteplování
5. lidé ničí přírodu
6. mnohostranné, složité a propojené problémy zasahující celou planetu
7. kdo nebo co způsobilo tornádo
8. jednotlivé problémy s životním prostředím

Bedřich Moldan

Konec 50. let a 60. léta byla dobou velkých staveb, kolektivizací venkova, rozorávání mezí na polích. Jednoduše se ničilo, co se dalo. Že by se mohlo něco čistit? To vůbec. Komunisti venkov naprosto zničili. Dvojm způsobem. Vyhnali elity, které se tam už nikdy nevrátily a nevrátí. To je nevratné. Na druhé straně se na venkově děly hrozná věc. Meliorace, narovnávaní řek, kopání kanálů. Samozřejmě se stavěl těžký průmysl, bez jakéhokoliv čištění. Obrovské elektrárny, ocelárny, chemičky, které chrlily nečistoty. Řeka Bílina hrála všemi barvami, až se stala toxická. Všechno se to stupňovalo.

Miroslava Pěčková

V Ostravě-Radvanicích jsme to zažívali hrozně. Protože co ty komíny chrlily do ovzduší, to bylo strašné. Tatínek chodil brzy ráno do práce. Když jsem potom vyšla ven, viděla jsem v tom červeném a rezavém prachu jeho stopy. Jako když čerstvě nasněží. Pokud jsme otevřeli okno, museli jsme každý den zametat z parapetu červený škaredý prach. Zahradu jsme v té době vůbec nemohli využívat. Tráva byla tak znečištěná, že jsme ji ani nemohli pokosit. Museli jsme kosu věčně brousit, protože všude bylo samé železo. Když jste prošel vyšší trávou, měl jste do půl lýtek černočervené nohy. Boty zaprášené. Nemohli jsme na zahradě něco jen tak nechat. Byla tam jedna lavička. Tu jsme museli utírat, když jsme si chtěli sednout. A někdy se vůbec nedalo vyjít ven. Nedalo se tam dýchat.

Bedřich Moldan

Byli jsme svědky ničivého tornáda na jižní Moravě, které za sebou zanechalo mrtvé a obrovské materiální škody. Lidé se ptají: Co bude dál? Může se něco takového brzy zase opakovat? Souvisí to s tím, že počasí u nás není, co bývalo? Teplota se často prudce mění ze dne na den, přibývá bouřek, prudkých lijáků nebo horkých vln. V nedávné minulosti jsme zažívali velké sucho (které rozhodně není dlouhodobě nijak zažehnáno) a ničivé povodně nejsou vzdálenou zkušeností. A to jsme v České republice, ve středu Evropy, a díky své poloze přece jen trochu uchráněni před největšími přírodními pohromami. Zprávy ze světa ukazují, že na mnoha místech je situace podstatně dramatičtější. Jak to bude v budoucnosti?

Na mysl přijde pojem globální změna klimatu, o které slyšíme stále častěji. (...) Nejdůležitější je pak průměrná teplota. Zemská atmosféra nás chrání od chladu vesmírného prostoru a vytváří jakýsi pomyslný skleník, v němž celá příroda, my, celý svět trvale žijeme stamiliony let. V poslední době však roste obsah složek ovzduší tvořících pomyslné sklo skleníku a začíná nám být trochu moc teplo. Mohou za to především tzv. skleníkové plyny (hlavně oxid uhličitý – CO₂), které jsou spojeny s lidskou činností. Zejména se spalováním fosilních paliv – uhlí, ropy či zemního plynu. Právě tyto plyny vyvolávají globální změnu klimatu, o které se stále častěji hovoří.

Doplň 1–8:

Doplň 1–8:

Zdroj

3, 4

Fotografie – demonstrace, 1989 a 2019

Pomocí fotografií odpovězte na otázku „Proč demonstrovali lidé tehdy a proč demonstrují dnes?“
Vyplňte tabulku níže. Na co upozorňují jednotlivé transparenty?

Zdroj (fotografie nahoře): Děčínský deník.cz (2022)
Zdroj (fotografie dole): Paměť národa (2020)

Minulost

Zdroj (fotografie nahoře): Ekolist.cz (2021)
Zdroj (fotografie dole): iDNES.cz (2019)

Současnost

Pracovní list

Blok 10 / Člověk a příroda ve 20. století
Lekce 43 / Ekologická krize včera a dnes

Podívejte se na citace a podtrhněte, zda se jedná o mnohostranné či jednotlivé problémy a zda výrok spadá do období před rokem 1989, anebo po roce 1989.

	Mnohostranné (propojené – zasahující celou planetu), nebo jednotlivé problémy?	Před rokem 1989, anebo po roce 1989?
<i>Když jsem potom vyšla ven, viděla jsem v tom červeném a rezavém prachu jeho stopy.</i>	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989
<i>Na mysl přijde pojem globální změna klimatu, o které slyšíme stále častěji.</i>	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989
Mahuleno, v Děčíně je nahuleno.	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989
Bez kyslíku umírá nejen příroda, ale i lidský mozek.	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989
Nebud' lhostejný a sobecký vůči planetě. Více planet nemáme. There is NO PLANET B.	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989
<i>Na druhé straně se na venkově děly hrozné věci. Meliorace, narovnávaní řek, kopání kanálů.</i>	mnohostranné problémy — jednotlivé problémy	před rokem 1989 — po roce 1989

Nyní si představte, že byste šli na demonstraci buď v roce 1989, anebo v roce 2019. Zkus vytvořit vlastní heslo na transparent.

Jaké vlastnosti musí heslo mít?

- nesmíš kopírovat z obrázků
- transparent se musí týkat vztahu člověka a životního prostředí
- heslo musí reálně odpovídat buď roku 1989, anebo roku 2019.

Vybral jsem si rok
(zakroužkuj)

1989

2019

